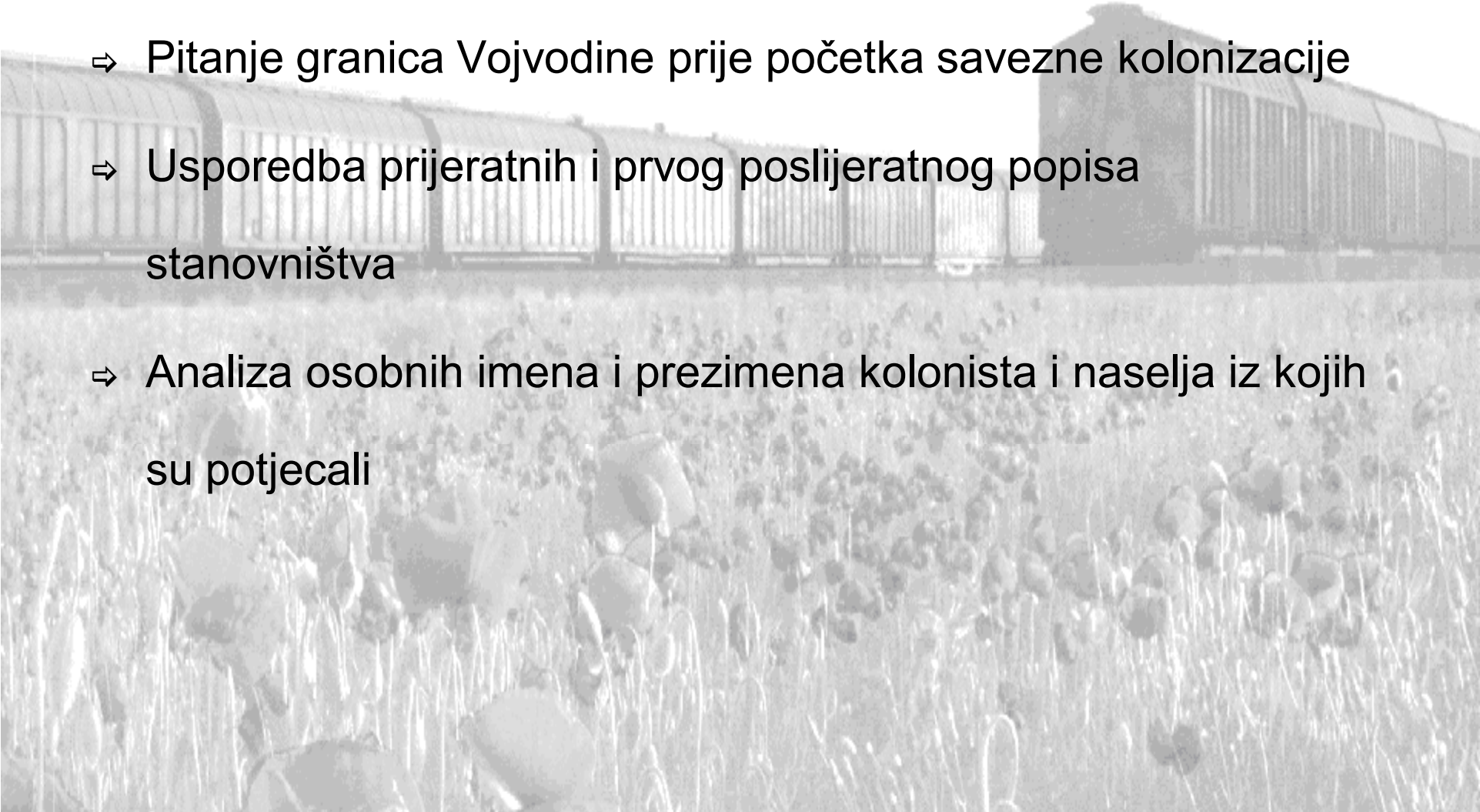


# Dalmatinci u Vojvodini 65 godina od doseljavanja

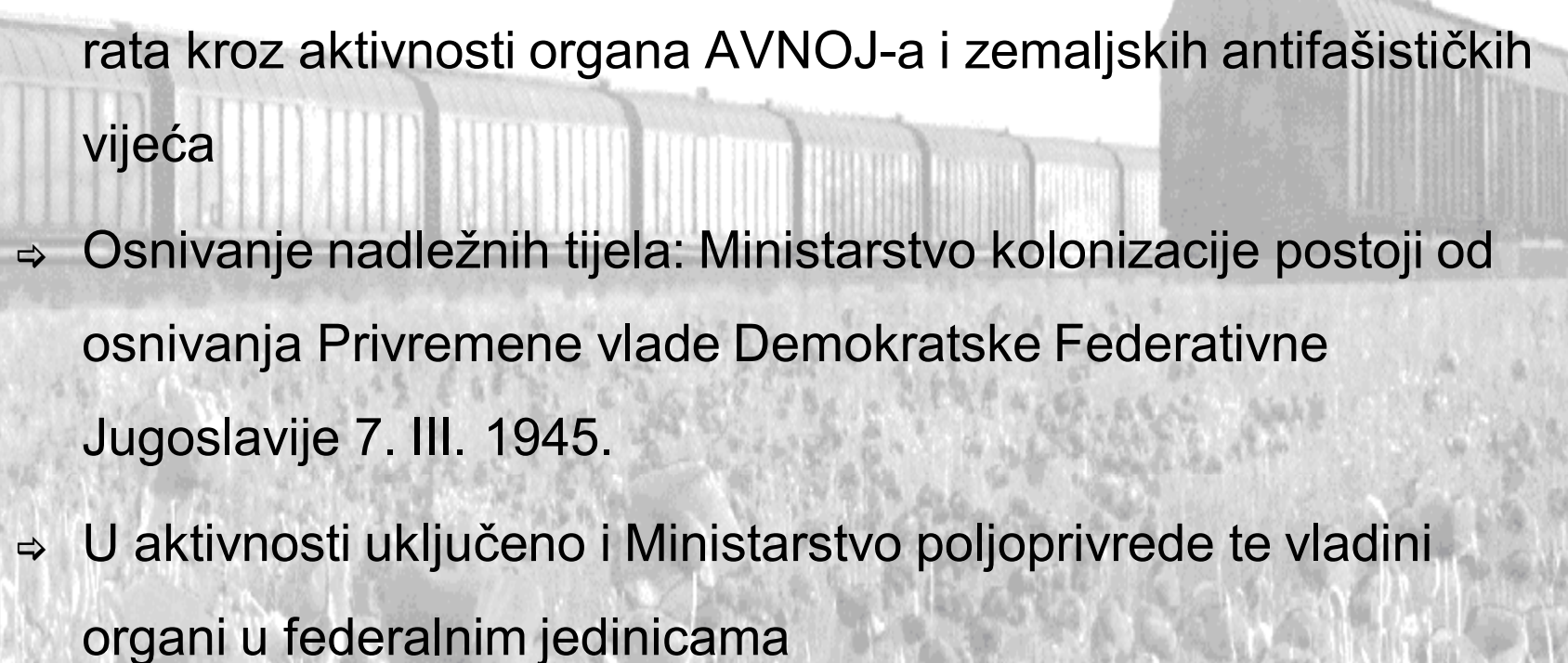
Mario Bara,  
Institut za migracije i narodnosti, Zagreb

4. 12. 2010., Subotica

# Metodološke napomene

- 
- ⇒ Pitanje granica Vojvodine prije početka savezne kolonizacije
  - ⇒ Usporedba prijeratnih i prvog poslijeratnog popisa stanovništva
  - ⇒ Analiza osobnih imena i prezimena kolonista i naselja iz kojih su potjecali

# Priprema kolonizacije

- 
- ⇒ Pripreme za kolonizaciju i agrarnu reformu vršene su još tijekom rata kroz aktivnosti organa AVNOJ-a i zemaljskih antifašističkih vijeća
  - ⇒ Osnivanje nadležnih tijela: Ministarstvo kolonizacije postoji od osnivanja Privremene vlade Demokratske Federativne Jugoslavije 7. III. 1945.
  - ⇒ U aktivnosti uključeno i Ministarstvo poljoprivrede te vladini organi u federalnim jedinicama

# Ciljevi agrarne reforme i kolonizacije

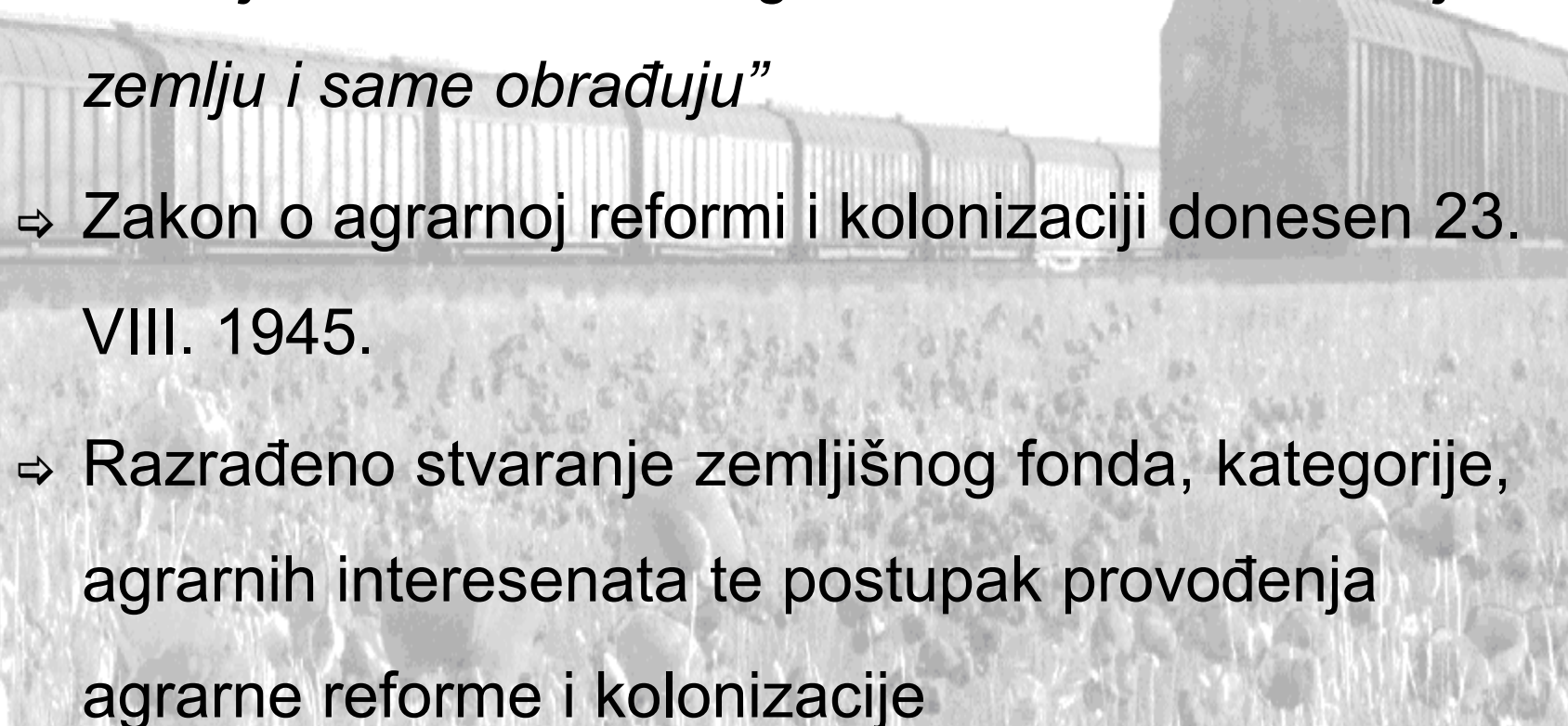
⇒ Ekonomski (socijalno zadovoljenje)

⇒ Politički (ideološko-političko uporište novim vlastima )

⇒ Nacionalni (promjena nacionalne strukture)



## Zakonsko reguliranje agrarne reforme i kolonizacije

- 
- ⇒ *“Zemlju u vlasništvu mogu imati samo osobe koju tu zemlju i same obrađuju”*
  - ⇒ Zakon o agrarnoj reformi i kolonizaciji donesen 23. VIII. 1945.
  - ⇒ Razrađeno stvaranje zemljišnog fonda, kategorije, agrarnih interesenata te postupak provođenja agrarne reforme i kolonizacije

# Pravo prvenstva u dobivanju zemlje

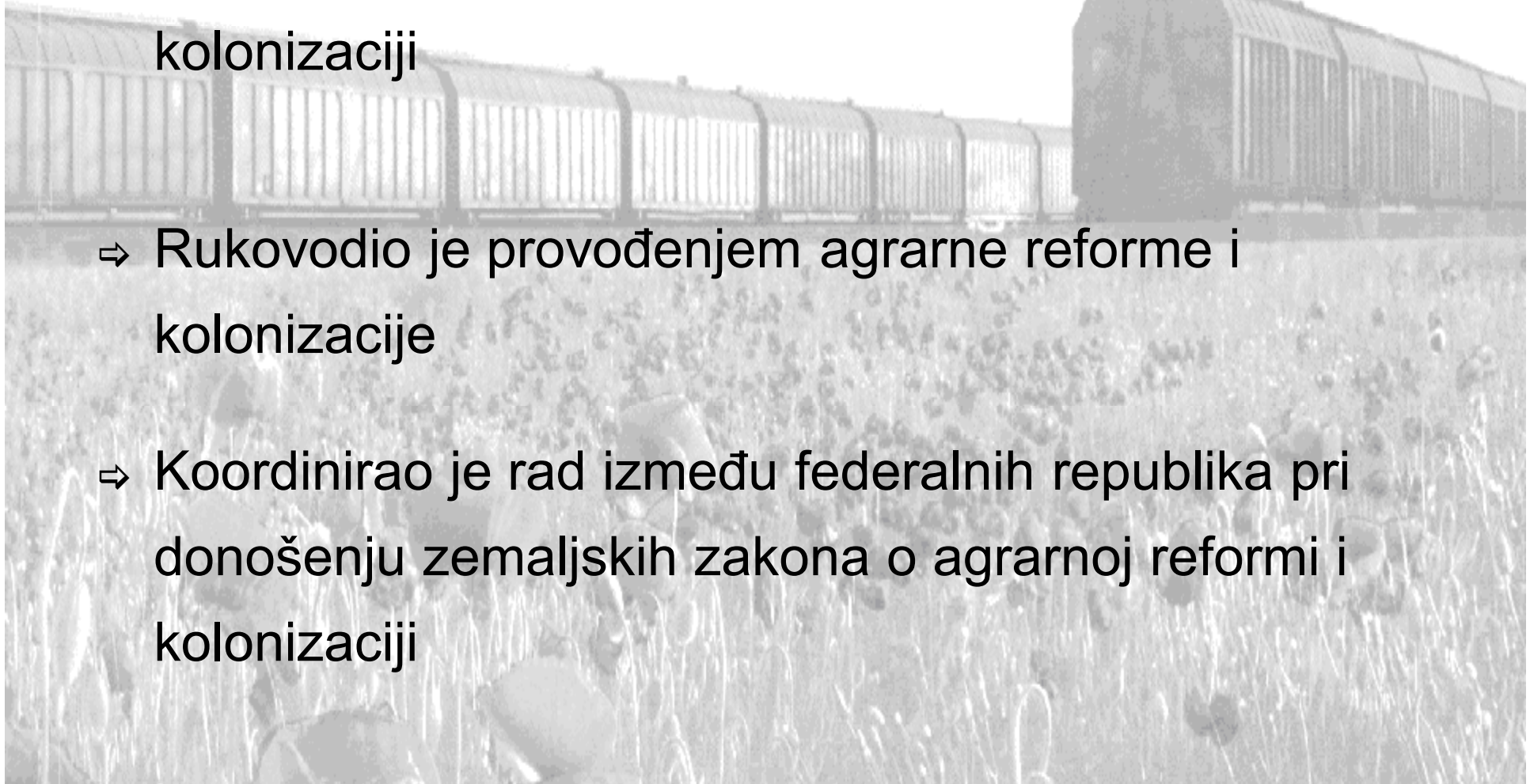
- ⇒ Zemljoradnici bez zemlje ili s nedovoljno zemlje koji su bili borci partizanskih odreda - NOV i POJ
- ⇒ Invalidi narodnooslobodilačkog rata, a među borcima imali su prvenstvo stariji borci i dobrovoljci - ovisno o godini u kojoj su se uključili u borbu
- ⇒ Invalidi ratova od 1912. do 1918. godine i iz travnja 1941. godine (pripadnici vojske Kraljevine Jugoslavije u travanjskom ratu)
- ⇒ Obitelji i siročad poginulih boraca narodnooslobodilačkog rata, žrtve i obitelji žrtava fašističkog terora
- ⇒ Borci uključeni u vojne postrojbe 1944. i 1945. godine

# Agrarni savjet

⇒ Osnovan na temelju Zakona o agrarnoj reformi i kolonizaciji

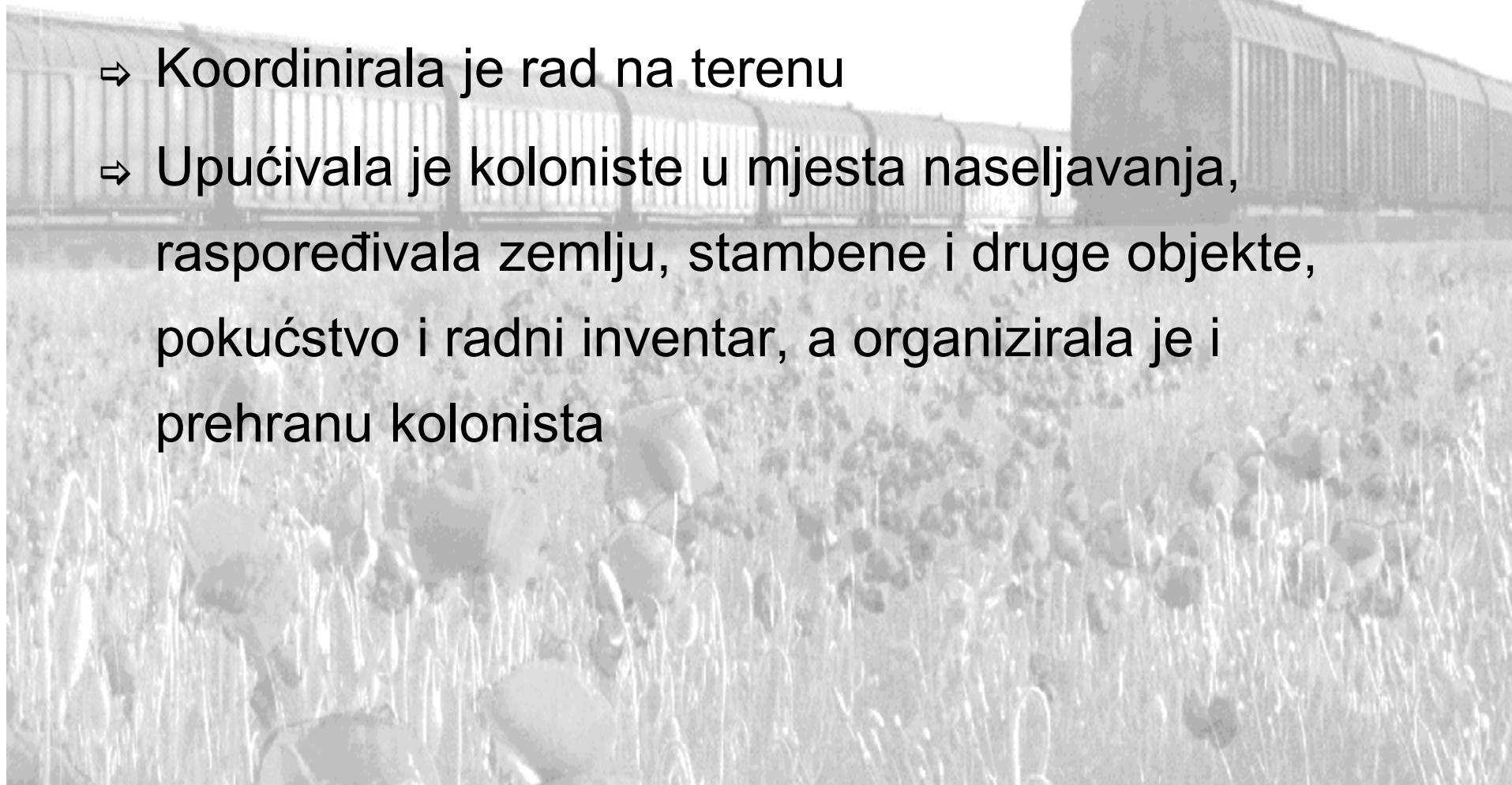
⇒ Rukovodio je provođenjem agrarne reforme i kolonizacije

⇒ Koordinirao je rad između federalnih republika pri donošenju zemaljskih zakona o agrarnoj reformi i kolonizaciji



# Glavna komisija za naseljavanje boraca u Vojvodini

- ⇒ Osnovao ju je Agrarni savjet 8. IX. 1945.
- ⇒ Koordinirala je rad na terenu
- ⇒ Upućivala je koloniste u mjesta naseljavanja, raspoređivala zemlju, stambene i druge objekte, pokućstvo i radni inventar, a organizirala je i prehranu kolonista





# Kvote za naseljavanje

- ⇒ Agrarni je savjet početkom rujna 1945. godine utvrdio planove naseljavanja Vojvodine i broj obitelji koje je mogla naseliti svaka od federalnih jedinica
- ⇒ Vodilo se računa o prostornom rasporedu naseljavanju pojedinih nacionalnosti ili pripadnika različitih vjera
- ⇒ Hrvatskoj je određeno naseljavanje 9.000 obitelji

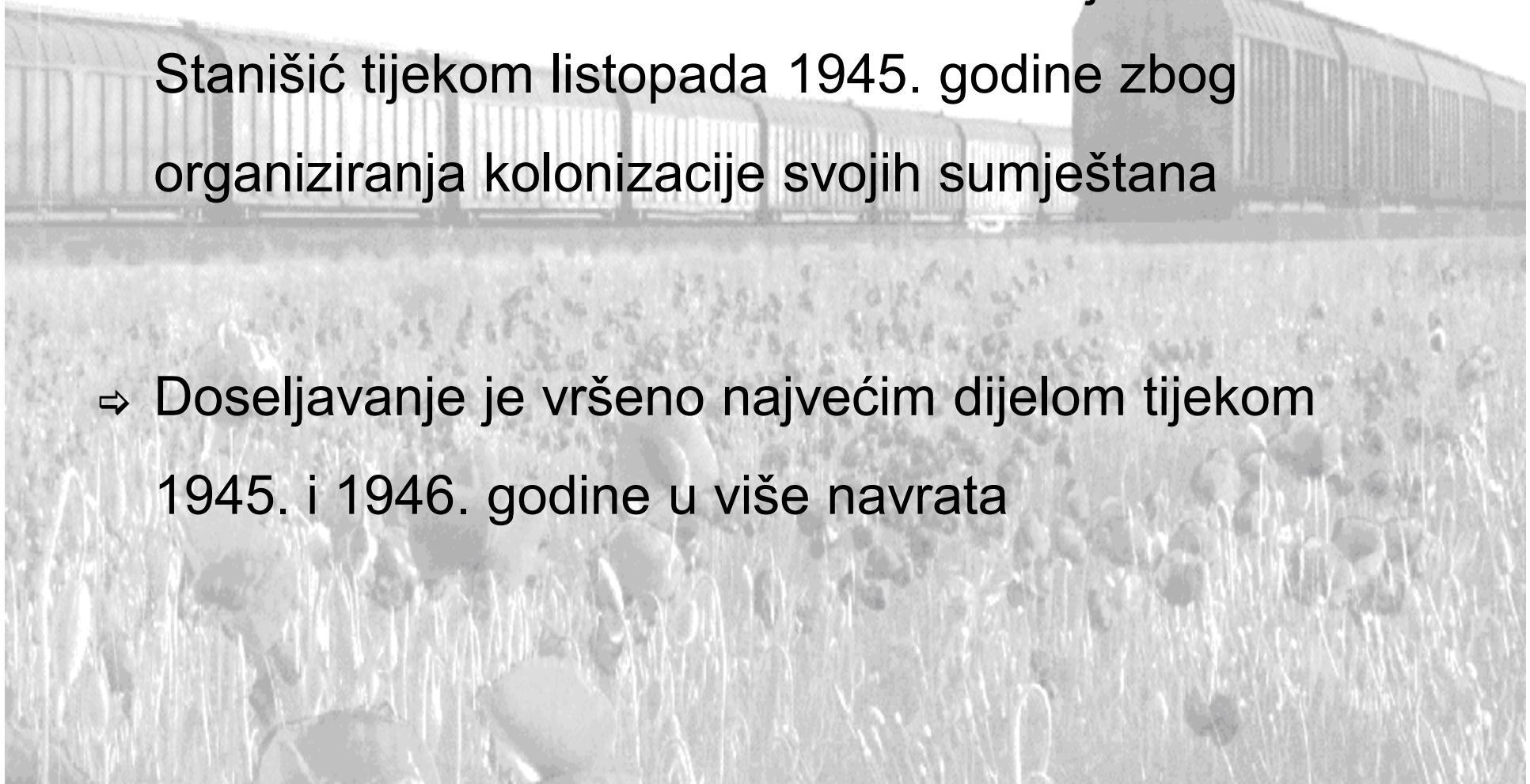
# Planovi za naseljavanje iz Hrvatske prema regijama

- ⇒ Prvotno predviđeno da se od 9.000 obitelji iz Hrvatske naseli 5.500 hrvatskih i 3.500 srpskih obitelji
- ⇒ U Bačku 7.500 obitelji
  - ⇒ somborski, apatinski i odžački kotar
- ⇒ Planirana kvota za Dalmaciju 2.500 obitelji, kasnije smanjena na 2.000
- ⇒ Promjene u regionalnom rasporedu kolonističkih obitelji reflektirale su se i na njihov nacionalni sastav
- ⇒ Za koloniste iz Dalmacije određena su sela Stanišić (1.330) i Ridica (670 obitelji)

## Naseljavanje u Stanišić i Ridicu

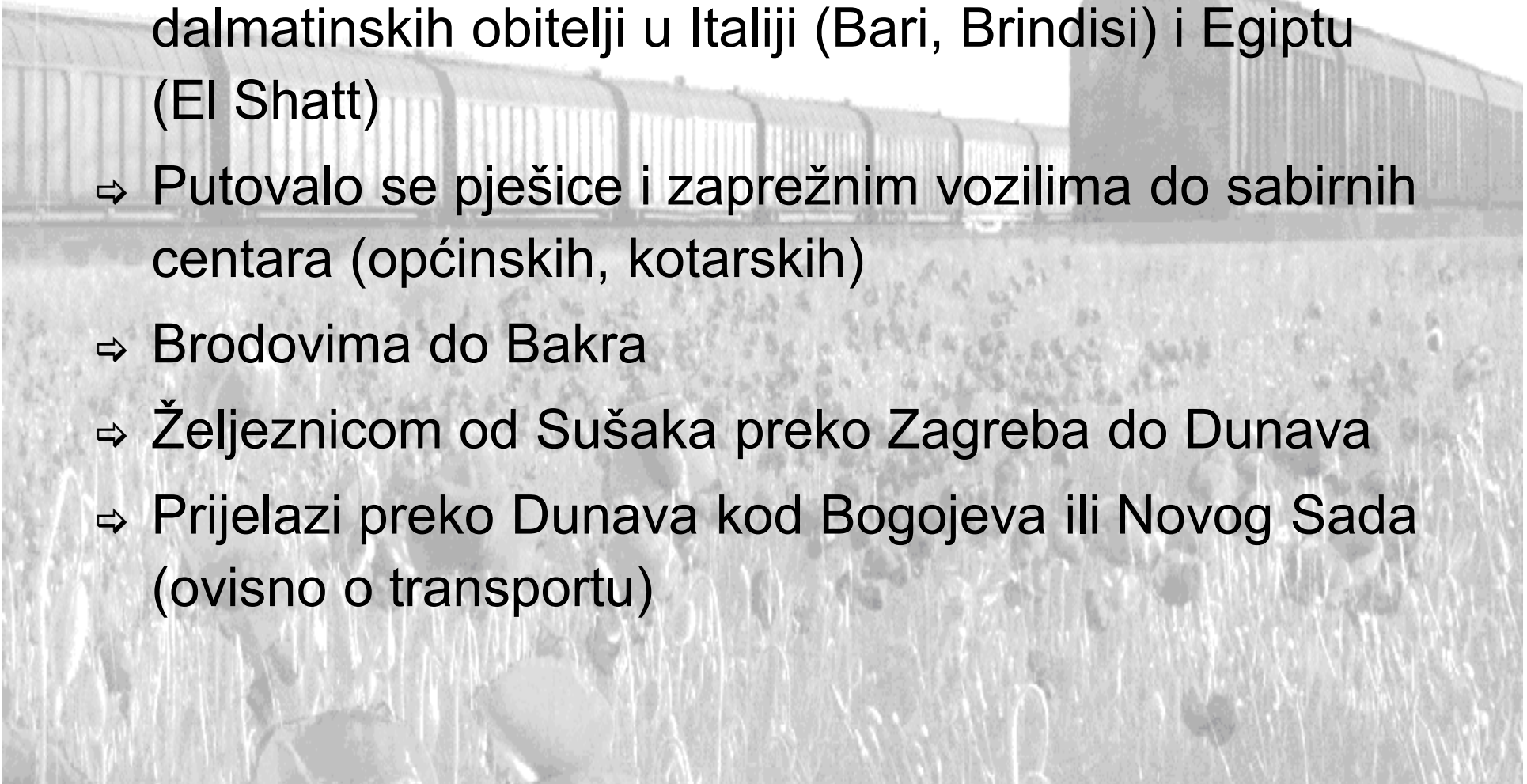
⇒ Predstavnici Dalmatinaca iz više naselja došli su u Stanišić tijekom listopada 1945. godine zbog organiziranja kolonizacije svojih sumještana

⇒ Doseljavanje je vršeno najvećim dijelom tijekom 1945. i 1946. godine u više navrata



# Put u nepoznato

- ⇒ Iz izbjeglištva u Vojvodinu - izbjeglištvo brojnih dalmatinskih obitelji u Italiji (Bari, Brindisi) i Egiptu (El Shatt)
- ⇒ Putovalo se pješice i zaprežnim vozilima do sabirnih centara (općinskih, kotarskih)
- ⇒ Brodovima do Bakra
- ⇒ Željeznicom od Sušaka preko Zagreba do Dunava
- ⇒ Prijelazi preko Dunava kod Bogojeva ili Novog Sada (ovisno o transportu)



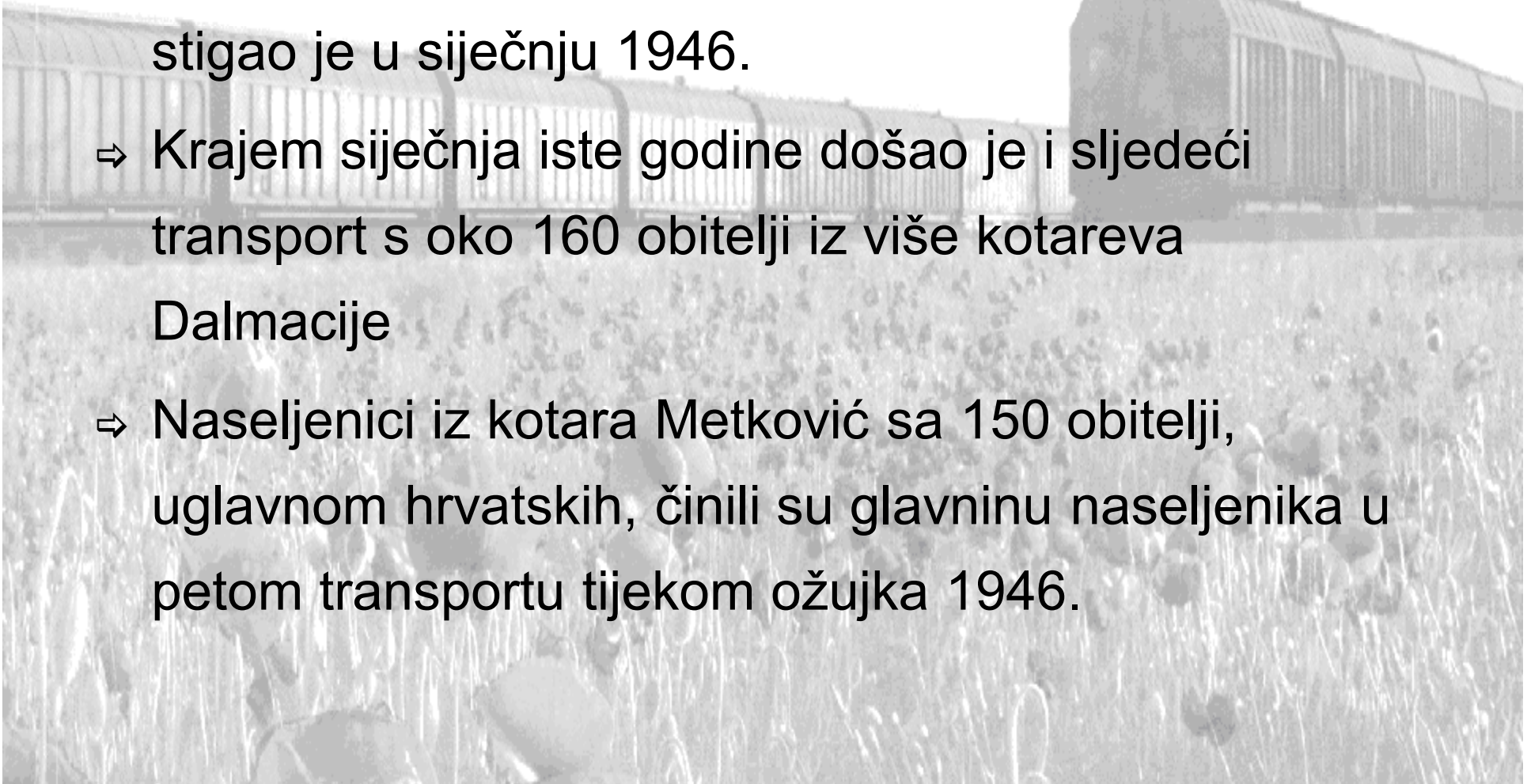
## Dinamika naseljavanja - Stanišić

⇒ Prvi transport kolonista s područja Obrovca, Zadra, Benkovaca, Šibenika, Knina i Sinja upućen za Riđicu iskrcao se u Stanišiću (6. XII. 1945)

⇒ Drugi transport, odnosno prvi koji je ostao u Stanišiću, s 230 obitelji i približno 1.500 članova s područja kotareva Sinj i Split stigao je u Stanišić 19. XII. 1945.

## Dinamika naseljavanja - Stanišić

- ⇒ Treći transport pretežito iz kotara Knin s 180 obitelji stigao je u siječnju 1946.
- ⇒ Krajem siječnja iste godine došao je i sljedeći transport s oko 160 obitelji iz više kotareva Dalmacije
- ⇒ Naseljenici iz kotara Metković sa 150 obitelji, uglavnom hrvatskih, činili su glavninu naseljenika u petom transportu tijekom ožujka 1946.



## Dinamika naseljavanja - Stanišić

- ⇒ U travnju i svibnju iste godine prispjele su i obitelji dalmatinskog podrijetla, 72 obitelji međuratnih naseljenika, iz Makedonije
- ⇒ Posljednji transport s 150 obitelji pristigao je u jesen 1946. godine iz raznih krajeva Dalmacije
  - ⇒ 60 obitelji se zadržalo u Stanišiću dok su ostale preselile u Sivac
- ⇒ Nakon posljednjeg većeg transporta bilo je doseljavanja pojedinačnih ili manjih grupa obitelji
- ⇒ Ukupno je naseljeno 1.029 obitelji s 5.430 članova

## Dinamika naseljavanja - Ridica

⇒ Ridica je naseljavana sa stanovništvom iz sjeverne Dalmacije (Benkovac, Kistanje, Obrovac, Zadar, Šibenik, Knin, Drniš) u tri transporta tijekom 1945. i 1946. godine

⇒ Prvi transport s 220 obitelji kolonista podrijetlom s područja tadašnjih kotareva Benkovac i Zadar došao je u Ridicu 7. XII. 1945.



## Dinamika naseljavanja - Ridica

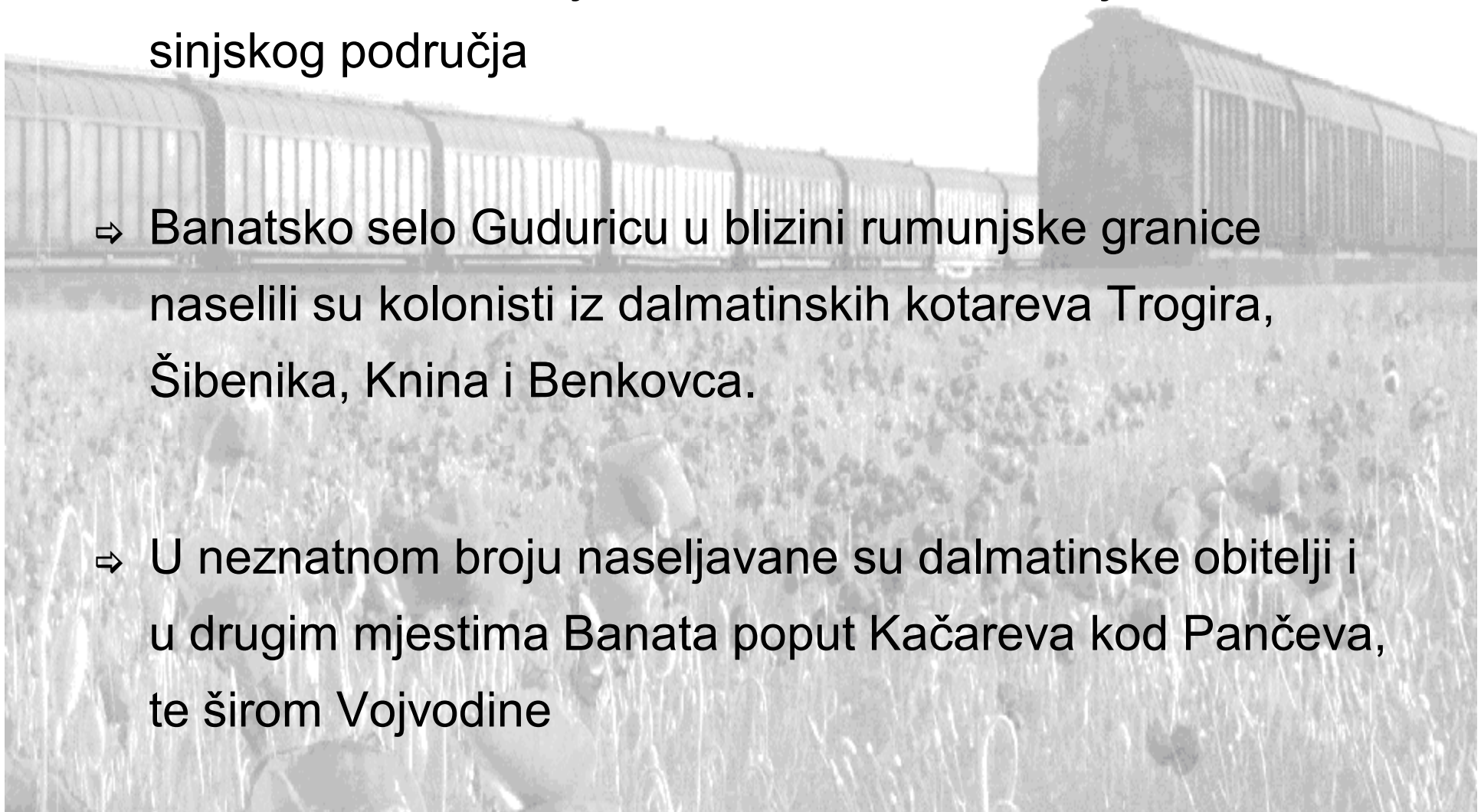
- ⇒ Drugi transport s 200 obitelji (kotarevi Šibenik i Knin) stigao je 18. II. 1946.
- ⇒ Posljednji treći transport s oko 80 obitelji s područja Benkovca i Zadra došao je u ožujku iste godine
- ⇒ Nakon ovih transporta zabilježena su naseljavanja manjih grupa i pojedinačnih obitelji
- ⇒ Većinu kolonističkih obitelji u Ridici s područja Zadra (39), Šibenika (33), Preka (9) i Biograda (4) činile su one hrvatske nacionalnosti

## Naseljavanje u ostala naselja

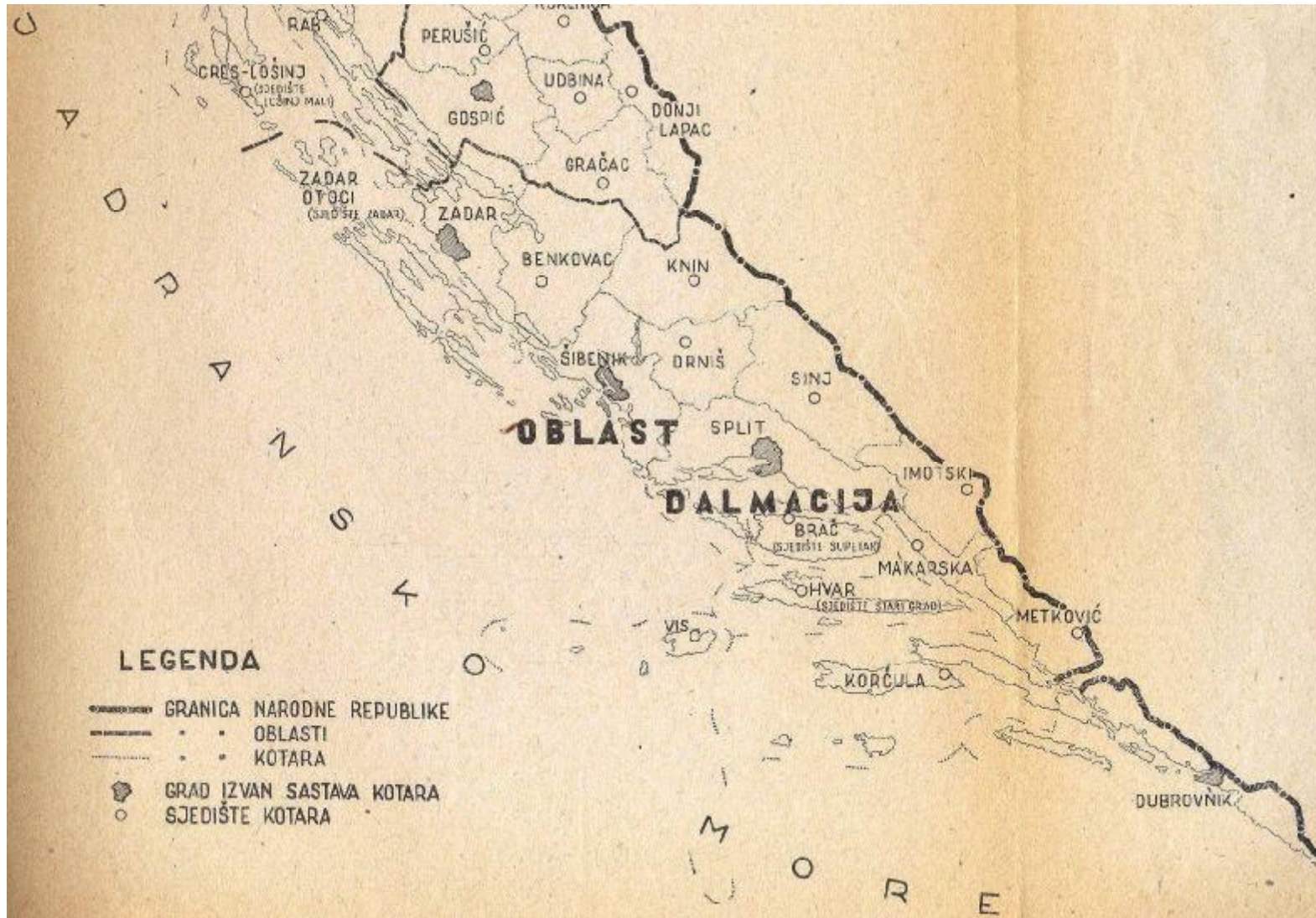
⇒ Sivac, oko 90 obitelji iz raznih kotareva – najviše sa sinjskog područja

⇒ Banatsko selo Guduricu u blizini rumunjske granice naselili su kolonisti iz dalmatinskih kotareva Trogira, Šibenika, Knina i Benkovca.

⇒ U neznatnom broju naseljavane su dalmatinske obitelji i u drugim mjestima Banata poput Kačareva kod Pančeva, te širom Vojvodine



# Područje dalmatinskih kotareva iz kojih je potjecao najveći broj hrvatskih kolonista u Vojvodini



Izvor: *Administrativno-teritorijalna podjela i imenik naseljenih mjesta Narodne Republike Hrvatske*, Zagreb, 1951.

# Prostorna zastupljenost dalmatinskih kolonista



# Prostorna zastupljenost dalmatinskih kolonista

⇒ Većina Hrvata koji su se kolonizirali u Vojvodinu dolazila je iz Dalmacije, približno 4.000 osoba

⇒ Stanišić ≈ 2.500

⇒ Ridica ≈ 500

⇒ Sivac ≈ 400

⇒ Gudurica ≈ 130

⇒ Kačarevo ≈ 100

⇒ Ostala naselja ≈ 370



# Prilagodba na novu sredinu

⇒ Klima

⇒ Društveno političke okolnosti

⇒ Psihološki uzroci

⇒ Nepoznavanje tehnika poljodjelskih radova i uzgoja kultura

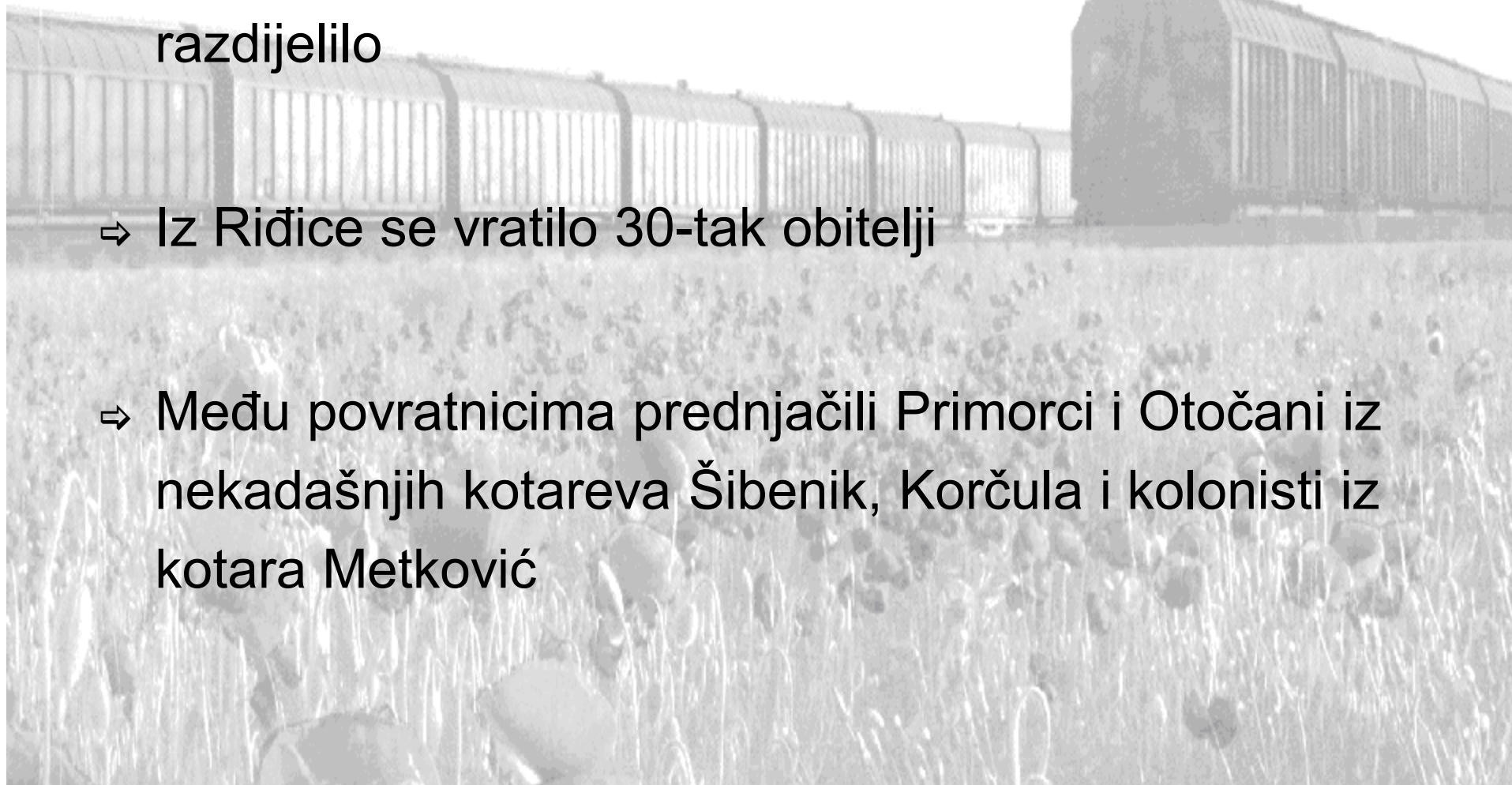


## Povratak u zavičaj

⇒ Iz Stanišića se vratilo 150 obitelji, a oko 150 ih se razdijelilo

⇒ Iz Ridice se vratilo 30-tak obitelji

⇒ Među povratnicima prednjačili Primorci i Otočani iz nekadašnjih kotareva Šibenik, Korčula i kolonisti iz kotara Metković



# Nacionalna struktura kolonista

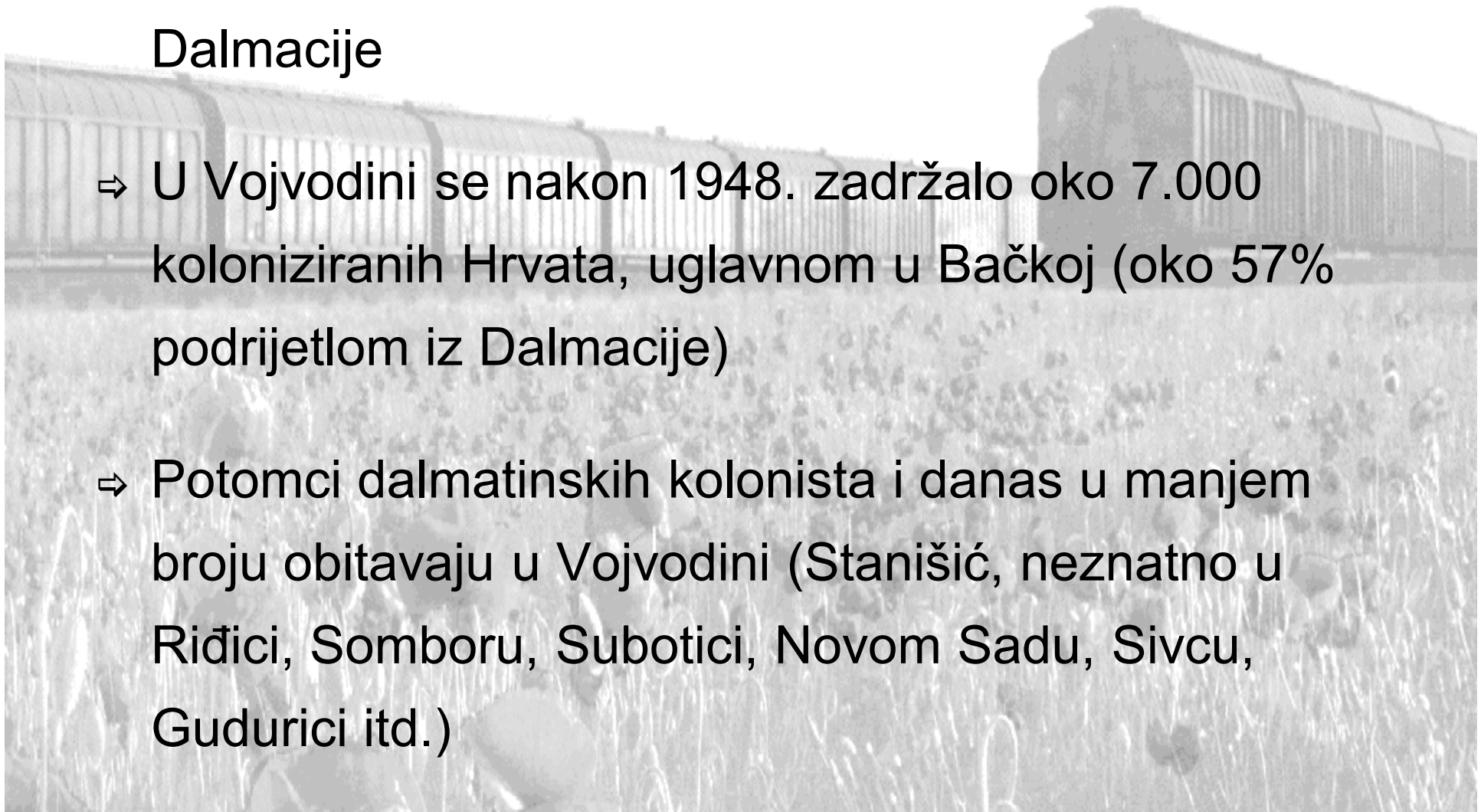
<b>Nacionalna pripadnost</b>	<b>Broj obitelji</b>	<b>Broj članova obitelji</b>	<b>%</b>
<b>Srbi</b>	<b>26.963</b>	<b>162.447</b>	<b>72,0%</b>
<b>Crnogorci</b>	<b>6.696</b>	<b>40.176</b>	<b>17,8%</b>
<b>Makedonci</b>	<b>2.000</b>	<b>12.000</b>	<b>5,3%</b>
<b>Hrvati</b>	<b>1.189</b>	<b>7.134</b>	<b>3,2%</b>
<b>Slovenci</b>	<b>460</b>	<b>2.091</b>	<b>0,9%</b>
<b>Muslimani</b>	<b>308</b>	<b>1.848</b>	<b>0,8%</b>
<b>Ukupno</b>	<b>37.616</b>	<b>225.696</b>	<b>100,0%</b>

Izvor: (Gaćeša, 1984, 347).



# Zaključak

- ⇒ Ekonomski i neekonomski razlozi za iseljavanje iz Dalmacije
- ⇒ U Vojvodini se nakon 1948. zadržalo oko 7.000 koloniziranih Hrvata, uglavnom u Bačkoj (oko 57% podrijetlom iz Dalmacije)
- ⇒ Potomci dalmatinskih kolonista i danas u manjem broju obitavaju u Vojvodini (Stanišić, neznatno u Riđici, Somboru, Subotici, Novom Sadu, Sivcu, Gudurici itd.)



**Zahvaljujem na pozornosti!**

